Є НА ЩО ГЛЯДІТИ...

Є НА ЩО НАДІЯТИСЬ...

Shea's

Для підкріплення:
ДОБІРНЕ ПИВО

Телефон: 96 361

БОРОТЬБА ЗА ВОЛЮ

Ч. 4. РІК І. КВІТЕНЬ, 1940 ВІННІПЕГ, МАН., КАНАДА

THE STRUGGLE FOR FREEDOM

No. 4. Vol. I. April, 1940.

Winnipeg, Man. Canada

Published by:
D. VITOWSKY ASS'N

Printed in Canada

БОРОТЬБА ЗА ВОЛЮ

Видає Т-во С. С. ім. Д. Вітовського у Вінніпегу.
Адреса:667 Flora Ave., Winnipeg, Man.

Ч. 4. Рік І. Квітень, 1940. Вінніпег, Канада

М. Голубець

ХРИСТОС МОВИТЬ:

ВИ ВСІ, ЩО ПРАВДИ СПРАГНЕНІ Й ГОЛОДНІ,
ДИВІТЬСЯ: Я ТРИ ДНІ ЛЕЖАВ У ГРОБІ,
ТРИ ДНІ ДРУЗІ ЛАМАЛИСЯ В ЖАЛОБІ,
А ЛИКУВАЛИ ВОРОГИ ГОСПОДНІ,

ОДИН ОДНОМУ ПОДАВШИ ГАСЛО:
ВЖЕ СОНЦЕ ПРАВДИ РАЗ НА ВСЕ ПОГАСЛО...

ПО ПЯТНИЦІ СТРАЖДАННЯ І НАРУГИ,
ЯК ВТИХЛО НЕБО В ХУРТОВИННІМ ГНІВІ,
ПРИЙШЛА СУБОТА СМУТКІВ І СУМНІВІВ...
ТА БОГ, ОТЕЦЬ МІЙ, ДАВ МЕНІ ПОТУГИ:

В НЕДІЛЮ — ГРОБУ РОЗІРВАВ ПЕЧАТІ
І Я ВОСКРЕС У СЛАВІ Й МАЄСТАТІ.

ПОВІРТЕ ВИ, ЩО ТЕРПИТЕ СЬОГОДНІ,
ЩО ВАМ ЖИТТЯ ДАЄ ЛИШ БІЛЬ І ВТРАТИ:
ТОЙ ГІДНИЙ ЩАСТЯ СПРАВЖНЬОГО ЗАЗНАТИ,

ХТО ГОРЕ СВІТУ ВЛАСНИМ СЕРЦЕМ ЗМІРИВ;
ЛИШ ТОЙ ВОСКРЕСНЕ, ХТО СТРАЖДАВ І ВІРИВ.

Всі до роботи!

КЛИЧ ГЕНЕРАЛА СІКЕВИЧА

Який часопис неперечитати, в якій організації не перебувати, яких людей не послухати — скрізь одно: Мусить бути один конгрес, мусять бути репрезентовані всі партії, всі організації без різниці релігійних і політичних поглядів.

А справа з конгресом стоїть на місці, все якісь непорозуміння, а час біжить, ой як швидко біжить.

Тому хочу до тебе, Український Народе, своє слово сказати.

Ви слухали всіх, подумайте і мене, вашого приятеля, мені 70 років життя, з перших днів революції стою в рядах **борців, ні від кого і ні від чого** не залежу, на чолі жадної партії не стою. Стою в рядах лише тих, для яких гасло є: Вільна, Соборна Україна, дорожча життя, а мрії мої: Зєднати вас до загальної праці, до загальної помочі Рідному Краєві, без жадних планів на високе становище, на право кимсь кермувати.

Отже слухайте мене, що я вам скажу: Ми все плачемо — Україна в неволі, Українт вороги руйнують, малі держави є самостійні, а ми раби. А хто в цьому винний? Ану подумайте! Винні ми самі, немає між нами згоди, зате є велика заздрість, всі хочемо кермувати, а як кермувати не знаємо, не уміємо, замісць того, щоб допомагати один другому, допомагаємо руйникам,

провокаторам і справа все гірше й гірше з нашою незалежністю.

Гляньмо в минуле й побачимо, що ця незгода йде з нами з давних часів; ще князі наші ворогували між собою, а князеві Василькові очі викололи. Згадаймо чому Мазепа не розбив Петра, а тому, що не вся Україна пішла за святе діло, як Кочубей та Іскра та Іван Скоропадський замісць іти з Мазепою й допомагати йому в святому ділі, пішли на службу ворогів України.

А в часі останньої визвольної боротьби, хто винен, що ми не маємо вільної України: Поляки, москалі, німці, антанта?! Ні, винуваті ми самі. Замісць формувати військо — ми лише сварилися між собою, в чиїх руках мусить бути влада, а ворог користає й сім тисяч червоних завойовують Україну. А що ми зробили на еміграції по сьогоднішній день? Так перегризлись, що аж соромно стає; — скрізь чуєш: Я та я, а всі інші нічо.

От і сьогодні знова настали часи можливостей і зродилася думка створити конгрес, щоб пригадувати державам світу про Український 45-мільйоновий народ в неволі. І що ж? І тут люде не можуть погодитися, бо персональні переконання головок не позволяють їм стати в ряди зо своїми передпальними ворогами і зараз ще пригадують їм всі їхні прогрішення. Українці! Зрозумійте, що в обеднанні наша сила, в розєднанні наша загибіль. Час біжить, ми знова можемо програти свою волю, своє право. Скажіть своїм противникам, що справа України мусить бути для нас дорожча нашої амбіції.

Негайте часу, заставте своїх проводарів, яким ви дали право репрезентувати себе, взятись до роботи на користь народу, а як не можуть або не хочуть, хай дадуть дорогу більш рішучим.

Лайка й сварка тепер не начасі, всі до праці, всі до роботи!

Хай живе вільний Український Народ на вільних землях Соборної України.

Генерал Сікевич

Др. М. І. Мандрика

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА ДНЯ.

Один з лідерів жидівства, на річних зборах "Жидівського Допомогового Фонду" —2. квітня, у Виннипегу, заявив, що дальший провід цілим жидівським рухом у світі має взяти на себе жидівське суспільство американського континенту. Другий з лідерів додав, що не тілько цей континент має постачати грошові засоби на обслуговання жидівської справи по цілому світі, але й має керувати жидівським вихованням, культурою і наукою.

Подібне гасло, але ще з більшим натиском, мусіло прийняти українське суспільство американського континенту зараз же після насильного прилучення Західниха наших земель до Совітського Союзу. Від жовтня минулого року перестали істнувати вільні українські культурні інституції: Рідна Школа, Просвіта, Наукове Товариство, видавництва, журнали, газети... Українська культура засуджена на завмирання. Разом з тим завмер вільний голос протесту і оборони. Тому ДАЛЬШИЙ ПРОВІД ЦІЛИМ УКРАЇНСЬКИМ РУХОМ МАЄ ВЗЯТИ НА СЕБЕ УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО АМЕРИКИ І КАНАДИ.

Але такого гасла ще й досі не висунули наші організації, що вважають себе провідними, а загальне суспільство також залишається досить байдужним. Лише навколо "політичної репрезентації" сім місяців іде взаємна скубанина, бо кожний вважає себе всезнайком в політиці і кожний має язика без костей, а загальна опінія про "політичну роботу" визнає потрібним лише язик для такої роботи.

Тимчасом, коли вгасне культура, завмре школа, припиниться виховавча і наукова думка, а залишиться одне те початкове і примітивне, що до цього часу було і є в Америці і Канаді, то "політичні репрезентації" будуть лише тимчасовим мильним пухиром, що надметься на хвилину і лопне над денаціоналізованим і одичалим американо - канадійським поколінням українських кольоністів.

Жиди, подібно до українців, мають школи і "культуру" під Совітами, та ще й більші привілеї, як українці. Але вони ні на хвилину не припиняють своєї незалежної праці над збереженням і розвитком жидівської культури, бо вони розуміють, що без цього саме жидівство зникне з лиця землі.

Першим засобом кожної успішної акції, чи то культурної чи політичної, є гроші — ФОНДИ. Жиди тому мають свої "Допомогові Фонди". Підтримання тих фондів є першим обовязком кожного жидівського громадянина.

Українці давно мусіли приступити до створення "НАЦІОНАЛЬНОГО ФОНДУ", без якого навіть репрезентація нічого не варта. Утворення такого фонду не може йти партійним чи наказовим шляхом - це справа широко громадська і широко демократична. Ціле суспільство, без ріжниці партій і церков, має бути змобілізованим: кожна організація, кожне товариство мають бути в цій справі і також мають притягнути до неї і тих, хто стоїть поза товариствами. На чолі фонду мають бути люди довіря, котрих знає ціле українське громадянство і котрим вірить без огляду на те, до якої партії чи церкви ті люди належать. Ясно, що вибір таких МУЖІВ ДОВІРЯ має перейти через конгрес чи конференцію, бо інакше призначення їх не буде авторитетним і імпонуючим.

Разом з творенням фонду мусить іти творення КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ, яких досі не було: Центральної Просвіти, Центральної Рідної Школи, Видавництва книг і журналів і т. ін. Для цього потрібно змобілізувати всі наявні КУЛЬТУРНІ СИЛИ українського суспільства в Америці і Канаді: професорів, учителів, письменників, журналістів, працьовників мистецтва, докторів, економістів і т. ін. Шлях до цього — створення впершу чергу ТОВАРИСТВА (чи товариств УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ. Це товариство має звязатися з українськими культурними силами в Европі і інших не-американських краях, для успільнення праці.

Для поступу української справи потрібно налагодити КУЛЬТУРНУ (і політичну) ПРОПАГАНДУ по цілому світі. Для цього потрібно перше всього праці фахівців української культури, науки і мистецтва, включаючи і військових знавців. Потім потрібно ті праці публікувати в англійських і інших мовах. Отже, це

можливо лише токі, коли буде Товариство Української Культури з обєднаними коло нього фаховими силами, і коли буде "Національний Фонд".

Покищо; нема ні першого, ні другого. А треба, щоб вони були. В цей момент, коли пишуться ці рядки, українське суспільство в Канаді заблудилося між чотирма соснами, шукаючи цляху до "обєднання". А шлях широкий і старий, особливо тут, в Канаді. Це стара БРИТІЙСЬКА ДЕМОКРАТІЯ. Щоби щось налагодить і щоби воно було загально-принятим, "легальним", треба запитувати громаду в той самий спосіб, як запитують уряди, призначаючи виборчі до парляменту. Українські товариства в більших центрах мають, кожне на своїх загальних зборах, обговорити ці питання, а потім зійтися на спільні конференції представників ріжних товариств і справу ще раз обговорити гуртом та винести певні ухвали. Після того легко скликати загальну конференцію чи конгрес у ВСЯКІМ РАЗІ ЦЕ ЗАЙМЕ МЕНЬШЕ ЧАСУ, ЯК ЗАЙНЯЛИ ПЕРЕГОВОРИ І СВАРКИ "ЛІДЕРІВ", яких нема кому розсудити і помирити, бо конференції не скликано, а окремі організації, яких є, хоч би у Виннипегу, пара десяток, ніяк зійтися в цій справі не наважаться.

●

С. Шелухин

ЗНАЙДЕНІ МАПИ УКРАЇНИ

Левассер де Боплян в 1650 році писав, що на Україні досить вчених, але бібліотек немає, бо сусіди підчас набігів палять і нищать їх. Цего не було на заході Европи і ми тут знаходимо джерела для історії України та її культури. В Льондоні, Парижі, Берліні, Відні, Римі й інших містах по архівах, музеях, бібліотеках зберігаються наприклад географічні карти України з XV. століття. На жаль, робітників над цим серед українців мало. З найбільш видатних можемо назвати І. Борщака (Париж). Др. Т. Галіп на моє прохання прислав мені великий спис географічних мап в Римі. Степанківський подав невеликий опис мап України в Британському музею. Росіяне політикують проти прав і назви України і вже через це уникають публікацій того, що могло б прислужитися українській нації й науці українознавства. Один з приємних виїмків маємо в особі Л. Левенсона.

В відділі географічних карт Пруської Державної Бібліотеки в Берліні він знайшов карту України, зроблену Ернестом Готлібом фон Берге коло 1681 р. Левенсон звернув на неї велику увагу і присвятив їй розвідку.

В европейській літературі писалося про Берге досить, в російській тільки згадувалося його імя, а в українській ми не читали нічого, хоч Берге в XVII століттю зробив добру карту України з інформаціями до неї і видав у Льондоні „Подорож по Україні". Левесон перший надрукував цю карту Берге в 1932 р. з латинським текстом пояснень на ній і додав біографічні й бібліографічні відомості („статьи и материали"..., Берлін, 1932 року, сторін 41-53.

Берге був людиною освіченою, спостережливою і знавцем чужих мов, у цім числі латинської, англійської, московської. В 1670 р. він поїхав з Бернбургу на службу в Московію і впродовж вісім років жив там, і на Україні, і в Татарії. В 1678 р. він вирвався з Москви за допомогою англійського посла Гебдона, поїхав до Англії і тут накреслив карту України для якогось англійського Атлясу. Цієї карти й досі не відшукано. В 1680 році Берге переїхав до Берліна на службу Курфюрста Бранденг. Фридриха Вільгельма і служив у нього на високих посадах та вмер коло 1720 року. Карту України, надруковану Левенсоном, Берге зробив не пізніше 1681 р., склав на ній по латині на чотирьох її полях інформаційний напис, частину про Московію, а частину про Україну, і присвятив цю працю Курфюрстові. Левенсон уставив на ній проколи голкою, які показали, що карту цю знято з оригіналу, мабуть з тієї карти, яку Берге виготовив для англійського атлясу. Карта має обсяг 56 х 50 і добре збереглася. На ній по площі її читаємо написи: Moscovia, Ukraina.

1. Італійська мапа України, зроблена географом Сансоном 1641 р. і перевидана в Римі 1678 р. зберігається в Французькій Національній Бібліотеці, Парижі, взята з Королівської бібліотеки. На карті посередині її написано по обох боках річки Дніпра Vcraina o paese de Cosacchi— — цебто: Українська земля козаків. Вгорі з права напис по латинськи „Московія."

В географічних, історичних і державно-правному комментаріях латинською мовою на полях читаємо для 1681 р. таку термінольогію:

Moscovia, imperium Moscoviticum, copiae moscviticae, moscoviticus monarcha, moscovitae, mosci.

Про межі в тексті читаємо, що Московська імперія ширится ad fines Ukrainae— до границь України.

Ukraina, в тексті сказано, що вона рікою Дніпром ділить ся на Citerior Ukraina та Interior Ukraina, а населення її — Cosacci. По межах (fines) означено як протекторат Московського царя: Україна protecta, protegens, protectrix Tzares majestas.

За цю публікацію і біографічні відомості про Берге мусимо сердечно дякувати Л. Левенсонові. Було б бажаним, щоб на неї звернули увагу наші історики, географи, правники. В інформативній частині карти читаємо завваження західно - европейської освіченої людини XVII століття, про характер державно-правних договорних відносин між Українською Республикою і московським царем, як персональний протекторат царя. Тут-же маємо, що Московія до XVIII століття називалася не Росією, а Московією і московською державою, і цар звався не руским і не російським а московським, як і його військо звалося московським. Це термінольогія місцева і міжнароднія. Так і що до назви Україна. А відноситься це до часів Богдана Хмольницького, Виговського, Самойловича, Дорошенка і пище про це Берге як сучасник, який черпав відомості і на місцях в Московії та на Україні.

В своїх друкованих працях я подав документальні дані про назву Україна в Татарському літописі під 1240 р., на мапі французького короля Карла IX за 1572 р., в Університетських кор. Ст. Баторія з 1580 р., в переписках короля Жигмонта III з Стан. Жолкевським з 1596 р., у Боплянa 1650 року, у англійців, в Маніфесті Петра I, в Маніфесті Катерини II з 3. Августа (серпня) 1775 р. про зруйнованння Січи, в заяві царя Николая I про Катерину II, і багато інших. До них мапа Берге 1681 р., особливо інформаційний надпис, є сутнім додатком.

2. Карта України, Гомана, 1716 р. цих мап багато збереглося.

Українці, живучи в європейських державах, повинні звернути увагу на памятки про Україну і Русь більше ніж було досі. Публікація Левенсона з латинською інформацією могла бути раніш зробленою кимсь з українців, особливо, коли є в Берліні Укр. Науковий Інститут. Латинського напису на карті ми й досі не маємо в українських виданнях. Треба про це подбати. Українці, які проживають в Німеччині, повинні попрацювати над розшуками україніки, як і ті, що в Італії. В 1929 р. я надрукував працю „Звідкіля походить Русь" і надрукував у перше латинський надпис на камені про Русь в Зальцбурзі в 477 році, що його там зробили в катакомбі і в провінції Норік. Я вказав джерела і місця для дальших розшуків, які могли б зробити українці, що проживають в Австрії. Про те в Австрії ще нічого в цій справі не зроблено. Так само я вказав, що й у Величка в документі 1648 р. є таж сама звістка, що і в Зальцбурзькому катакомбному надписі за 477 рік. Іннокентій Гізель подає цю звістку в своєму — „Сінопсісу", надрукованому в 1676 році, і вказав, що ті відомості „обертаються в летописех полских", з яких він і взяв їх. Але ніхто і в Польщі з українців не зробив у цій справі нічогісенько. Вказані джерела — Величка і Гізеля називають Русь Зальцбузького катакомбного надпису 477 року „продками нашими". Треба порстися і в архіві кладбишенської церкви св. Петра в Зальцбурзі, і польських архівах, а не ждати, поки появиться другий чесний Левенсон або німець, який, по виразу Шевченка, — „Історію нашу нам розкаже".

А. Господин

З ПОВСТАНЧОЇ БОРОТЬБИ

Весною в квітні 1920 р. 2-ий Полк 3-ої Бригади ЧУГА стояв у Херсонщині, в кольонії Коссель. Весна була гарна. Стрілецькі виснажені, збіднілі постаті втікаючи з брудних лічниць переходили з кольонії в кольонію в доповнення частин, які були розташовані в цих околицях.

Ввечері 5. квітня, старшини та стрільці снувалися по широких вулицях кольонії Коссель: одні на конях, інші піхотою. Гурток старшин, що стояв недалеко дому, де містилася команда полку, завзято розмовляв до пізної ночі. Кожний відсвіжувався тим прекрасним даром весни, якої так нетерпляче дожидав. Особливо ми, Галичане, що були так омотані в сіти хвороби, брудоти та всякими переходами від одного ворога до другого, підсилювалися тілесно й душевно, бо надходив час, що скоро треба стати на розправу з ворогами до рішення судьби нашого народу.

Тієї самої ночі команда полку вирішила виступити повстанням проти большевиків. Наказ за наказом приходив, що полк має піти в складі большевицької армії на фронт проти поляків. Але команда все зволікала, що не готові до відходу. Треба було розуму й душевної боротьби, щоб не дати себе на цілковите знищення й наших частин, що вже були на фронті з большевиками. Вирішено повссання й ранком вже повівав синьо-жовтий прапор на будинку команди на місце

червоного. Перший удар на большевиків був на місто Тираспіль. Там захоплено кілька сот большевиків, різного військового матеріялу й нових крісів вироблених в Тульську вже 1920 р. і з тим ми подалися до кольонії Бердорф, де стояла команда 3. Бригади УГА. Загальна думка була, що команда Бригади долучиться до повстання, бо генерал Омелян-Павленко вже був заняв досить широкі терени своїми військами. Але воно не так сталося. По довгій дискусії команди повстанчого полку, (полк. Шепарович, сот. Р. Ярий і др.) з командою Бригади, не дійшло до жадного порозуміння, бо команда Бригади не могла рішитися на цей крок, тому, що не мала конкретних даних про вибух ширшого повстання, а ще й ген. Кравс був хворий. Перед відіздом повстанці розстріляли двох чекістів - комісарів Дідуника й Кая (оба Галичане), що большевики прислали їх як наглядачів за рухами команди Бригади а також проводити комуністичну пропаганду між стрілецтвом. Розстріл виконав пор. Гавриляк.

Сонце клонилося до заходу, пращалося зо всіми тими, що ще живі, бо вранці може вже багатьох не биде в живих. Пращалися й ми з товаришами, що оставалися. Сотня за сотнею посувалася в зелені степи України. Покотилася луною пісня-заповіт:

„Як умру, то поховайте
мене на могилі"...

Ця пісня вирвалася з глибини душі кожного вояка й неслася з легеньким весняним вітром по широких степах України і всмоктувалася в душу кожного українця, що кликала „порвати кайдани і вражою злою кровю" окропити волю нації. Цього не може відчути той, що не переживав таких моментів.

Та недовго прийшлося на ворога чекати. Тільки що зблизилися недалеко стації Затиша, як уже на нас вичікував большевицький паровик (броневик), що почав угощати нас гарматніми кулями. Комендант вислав послів, що мали переговорювати з большевицьким комендантом паровика, щоб перепустив нас без бою через залізницю, а в той самий час вислано кількох людей, щоб розірвати залізну дорогу. Послів вислано, щоб відвернути увагу большевиків від нашого наміру. Залізниця була розір-

вана, а посли прийшли з великими погрозами від большевиків. Большевики заявили послам, що всіх Галичан - зрадників вистріляють як собак. Посипалися гарматні й скорострільні стрільна, але в кількох хвилинах вже не було по кім стріляти — ми були на другім боці залізниці, а паровик чхав що сили, втікаючи, коли побачив, що залізничний шлях розбитий.

Але большевицька піхота захопила наш обоз, що був висланий наперед іншою дорогою. Довго не прийшлося тішитись большевикам „галичанами", бо вмить кіннота наскочила на них й з втратами для большевиків відібрано від них наш обоз. Наші частини подалися дальше в напрямі околиць, де провадили бої повстанчі війська ген. О. Павленка.

Так майже кожного дня ми мали зудар з московською навалою поверх два місяці. Коли ж нераз заняли ми в полон большевиків, що бували старі, криві і т. п. й питали їх, чого прийшли в Україну, то була одна відповідь: „нема що їсти в Московщині, а в Україні є хліб". Хоч фальшива була це відповідь, але для простого москвина не треба було кращої ідеї, як наповнення шлунка. Та інша справа малася з провідними верствами. Їм видано з Москви „інструкції", як завоювати Україну; ці інструкції попадалися нам нераз у руки при зловленню якогось комісарчука. І в 8. точці так говорилося:

„через те, що правління Росії примушене вивозити хліб з України, то вашим обовязком, товариші, є — вияснити, селянам, що хліб візьмуть у кулаків, і не для Росії, а для найбідніших українських селян, для робітників і червоної армії, яка вигнала Денікіна з України".

Не завадить навести тут виривок з інструкції, щоб показати, як Ленін розумів нашу слабкість:

...„Цей страшний дух, який кипить і бушує, як сам грізний Дніпро на своїх порогах, велить українцям творити чуда хоробрости. Це той самий дух вільности, який давав українцям надлюдську силу протягом соток літ воювати проти своїх гнобителів: поляків, руських, татарів і турків, і мати над ними блискучі побіди. Тільки безмежна довірчивість і уступчивість, а також брак розуміння необхідности постійної міцної спойки (обеднання) всіх членів держави не тільки на час війни — кожний раз нівечили всі завоювання українців. Тому то вони скоро втерали (тратили) свою „самостійність" і живуть то під Литвою, то під Польщею, то під Австрією і Росією, будучи найбільш цінною частиною цих держав".

Тож ця наша „безмежна довірчивість і уступчивість" чужим, але не для своїх, виявилася навіть у цій загрозливій хвилині нашого повстання, коли ми все були побідниками над кожною частиною большевицьких військ протягом цілого часу повстанчої боротьби, як були самі. Коли-ж злучилися з військами ген. О. Павленка й Тютюника, щоб разом прорвати фронтову навалу большевицьких військ, та проломатися на сторону армії Петлюри, то козаки поставилися до нас галичан з недовірям, що аж треба було мішати — один козак, а один галичанин, й то в ту хвилину, коли ми були окружені большевицькою Таращанською дивізією, що перла по кілька розстрільних ліній і кінногою на нас.

Бій почався з самого ранку з міста Вапнярки, де Тютюнникові частини були в одну хвилю викинені з міста так, що навіть Тютюнник не вспів вирвати своєї жінки з хлопцем, що була на возі в бічній вулиці. Тютюнник наробив крику й всі кинулися в місто й жінку врятували, що навіть ще большевики невспіли заняти її. Боротьба почалася страшна, бо був один вихід: життя або смерть. Наша кіннота до пізної ночі рубала большевицьку піхоту. Гармати й скорострільні розкидали ворожих трупів по українській чорноземі. Під вечір зірвалася страшна буря, що запорошувала нашим очі. Наш фронт заломився, а ряди рідшали. Почався повільний відступ. Большевики напірали зо всіх сторін. Ми входили в село Вільхівку. На нас посипалися сальви ворожих куль, що загородили нам дорогу. Наша кіннота кинулася на противника з цілою силою. Одних побито, а других зловлено. Від полонених ми довідалися, що вони два дні чекали на нас укопані. На другий день ми вже були за большевицьким фронтом в ряді армії У. Н. Р. і приділені

до 5-ої Херсонської Дивізії. Помимо деяких непорозумінь нас лучила ідея соборної України.

ЛЮДИНА З ПЛЯНОМ

Прикро слухати, коли в нас часто люде сваряться за погляди, взаємно себе обвинувачують за невдачу, чи нарікають на гірку долю-сучасність та безпорадно похнюпившись тупцюють в несвідому путь-майбутність, коли відносини не складаються так як бажалобся.

Одні з нас з жалю за минулим та з гіркістю про сучасність опускають руки, другі ще потішують себе:

„якось то буде".

Та мало в нас людей творчих змагунів, якіб у приватному й громадському життю свідомі мети прямували до неї не оглядаючись, виконуючи крок за кроком намічений і передуманий перед тим плян, який власне в усякому ділі залежить головно від постійної, сильної віри в нього й докладного виконування пляну стримління.

Мало в нас „людей з пляном", з творчими прикметами, що в тому понятті вміщаються; натомість багато в нашій історії й сучасности прикладів розбитих починів. Тому дуже цікаво приглянутися чужим, а ще більше своїм, хоч дуже рідким постаттям, що їм годиться назва „людини з пляном". Дуже підходить вона великій постаті в історії наших важких культурних змагань ВАСИЛЕВИ СИМИРЕНКОВИ,— славному українському мецінатови економістови й культурно - громадському діячеви другої половини XIX. і початку XX. століття, людині неголосної, та діловій, завзятій, свідомій всенародної мети й свого становища, обовязку як одиниці в громадському стремлінню.

Василь Федорович Симиренко народився 1835 р. на Київщині, недалеко Шевченкової Кирилівки. Батьки й дядьки його Яхненки це бувші кріпаки, викуплені дорослими вже своїми батьками, стали займатися торговлею, шкурами, (оба знались на шевстві й гарбарстві), а відтак почали арендувати в панів млини, крупчатки, торгувати мукою й худобою. Працюючи солідарно в родинній спілці виявили багато купецького хисту визначалися соліднестю й чесністю. Притому нераз давали докази, що не за зиском гонять, лише люблять труд - змагання, що дають людині приємне вдоволення з господарських осягів, тай такі конечні засоби до життя й вищих, дальших ідейних цілей. Приміром нераз в голодні роки кормили вони впродовж кількох місяців тисячі дооколичних селян, а коли в 40-их роках взялися до нового тоді на Україні промислу цукроварства, дали в своїх цукроварнях добрий заробіток тисячам своїх земляків. За недовгий час розбудували вони так свої підприємства, що відчинили свої склади з цукром, мукою і ін. в Одесі, Николаєві, Севастополі, Ростові, Київі, Москві, Харкові, Нижному Новгороді, Кременчузі, Елисаветграді, Варшаві. Коли села Мліева на Київщині забудували цілий городок цукроварськими заводами й машино - будівельною фабрикою, з якої в 50-их роках пустили на Дніпро перший пароплав і назвали його „Українець". Бо оці промисловці з кріпаків були свідомими українцями, по своему всюди говорили й вели адміністрацію підприємства. Навіть цукор їх по всій тодішній Росії звали „хахлацьким".

До найбільшого розвитку дійшло підприємство, коли ним управляв старший брат Василя, Платон. Він теж його розбудував на зразок західно-европейських підприємств, придивившись передтим до них в Франції, Бельгії, Англії і Німеччині. Платон був приятелем Шевченка, своїм коштом видав 1860 р. „КОБЗАРЯ", гостив поета в своїм підприємстві, яке згодом став перетворювати постепенно так, аби в ньому всі урядовці й робітники чулися співвласниками, маючи в нім свою церкву, школу (6 клясову з наукою механіки), шпиталь, вигідні домики з садками, щадничу й споживчу кооперативу і ін. Він

на Україні реалізував ті самі мрії, що їх тоді на заході теж спробували реалізувати, в Англії — Овен, у Франції Фуріх і ін. Та на початку 60-их років підприємство Яхненків-Симиденків захиталося. Один по другім в кількох роках почали вимирати його головні сподвижники старики брати - Яхненки, батько Платона й Василя: Федір Симиренко. Захворів теж важко й помер самий Платон. Конкуренція панів - сусідів, що придивлялись, почали й собі розбудовувати цукроварні та ще інші більші й менші причини підірвали велике діло.

Василь тоді кінчив політехнічні студії в Парижі. Покликаний нагло на керманича підірваного підприємства, без потрібного досвіду став боротися з труднощами, що звідусіль валилися на нього. Та замало було його молодечого запалу. Його пряма й чесна вдача не могла дати собі ради в змаганні з ганебною конкуренцією, яка, щоб завалити шляхотне, а її ненависне діло, не перебирала в засобах. До того інші молоді спадкоємці, свояки Василя не мали того благородного почуття, ні свідомости ідей, які гріли основоположників, а серед них головно Платона Симиренка. Вони стали жадати виділи своїх частей. Ідейним спадкоємцем залишився лише Василь Симиренко. Бачучи, що не врятує цілости й духа підприємства, що годі витрачувати даремно енергію не маючи від нікого з близьких ні помочі, ні спочуття, він зрікся свого права до спадку й за пожичені а в части за ощаджені гроші, які заробив будучи кілька літ керманичем підприємства, купив собі в Сидорівці на Канівщині стару, запустілу цукроварню й взявся наладжувати її після власного наміченого пляну. Велику моральну поміч мав він від молодої дружини, що походила з французького роду, але всеціло перенялася ідеями й змаганнями чоловіка.

Взброєний в докладне наукове знання цукроварського діла, добрий знавець механіки й хемії, двигнув скоро нове зразкове, модерне підприємство, яке не піддавалося лютим закусам конкуренції та довгі роки приносило власникові й українському громадянству по обох сторонах кордону великі користи.

Але інжинір Симиренко не покладав рук до пізної старости. Бо його плян був дуже широкий, а реалізував він його постепенно й дуже акуратно, не перескакуючи, не випускаючи з уваги найменшої дрібниці. Люде, що були свідками його праці переказують, що не було ні одного кутка в його підприємстві, куди б він не заглянув, ні одної шрубки, якої б він не провірив. Поза тою тяжкою працею пильно слідив він за громадськими справами, не дбаючи про якісь там вишукані особисті приємности, бо їх йому давав труд змагання. Тому в вільних хвилях по вдалій праці любив він, кажуть — дуже гімнастичні вправи, гарно співав українських пісень, а коли бував у сусідів у гостях, радо бавився з дітьми, показував їм зручні штуки, говорив казок і т. ін.

Неінакше як на складну машину дивився інж. В. Симиренко на рідну українську суспільність. Він сильно вірив у повне відродження свого народу та що воно здійсниться тим скорше, чим більше пляново будуть до нього всі й кожний українець зокрема стреміти. А одною з найважніших передумов всенародного пляну є, щоб кожний робив те, що найкраще уміє. Сам він про себе часто скромно говорив,

що не знається він на письменстві, на сфері слова, в якій працювала головно тодішня інтеліґенція, не тямиться він на громадських справах, цебто на вищій політиці, зате він тямить заробляти гроші, тож буде їх заробляти для УКРАЇНИ, бо колиб їх Україні не було треба, він так не побивавбися за ними.

Як тільки він пустив в рух свою сидорівську фабрику, не позбувшись навіть ще всіх довгів, що їх затягнув на її владження, заїхав до Київа, до професора Володимира Антоновича й заявив йому, що на його руки постійно буде складати 10 процентів своїх прибутків на народні ціли. Обіцянки додержав до самої смерти, окрім того видавав багато більше на всякі національні культурні почини — головно на оборону душі народу, не питаючи навіть як ті громадяне, що через них він передавав великі гроші — їх обертають, бо він їм довіряв. Підпомагав довгі роки „Київську Старину", „Раду", „Літерітурно-Науковий Вістник", „Громадську Думку", видавництво „Вік", „Україніше Рундшав", видав своїм коштом декілька випусків „Кобзаря", помагав українській середнешкільній

молоді, уладжував для неї скриті перед оком царської поліції українські бібліотеки, помагав українським вченим і письменникам, а все тихо та скромно, щоб ліва рука не знала, що дає й кому, права, бо гроші були для него не самоціллю, лиш конечним засобом до осягнення вищої мети; давав він українському суспільству та поодиноким установам і громадянам не ради слави, чи приємности богача з розчисленням на вдяку, лише з почуття громадського обовязку, бо так диктував йому його плян відродження рідного Народу.

Вмераючи 1915 р. залишив громадянству на руках дружини й передових українських громадян біля 7 мільйонів рублів. Вихіснувалися ті чесним і геройським трудом зароблені гроші лише вчасти на українські культурні цілі (закуплено за них у Київі велику друкарню), решта обезцінилося в часі великої завірюхи. Галицьке громадянство хіснує гарним будинком Наукового Товариства ім. Шевченка, на якого купно в 1913 року жертвував інж. Симиренко на руки проф. М. Грушевського 100,000 карбованців.

ВЕЛИКОДНІ ПОКУТНИКИ

Філіпіни — це велика група островів у західній частині Тихого океану, яка завдячує свою назву войовничому королеві еспанців, Филипові II. Є цих островів біля двох тисячів, менших та більших, а найбільший із них, Люзон, завбільшки як Східна Галичина.

Філіпіни — це найкраща

та найродючіша сторона світу. В пралісах живе там первісне населення, народ астів, а решту землі займають зайшлі маляйці, люде здібні, меткі та безжурні, середнього росту, з темно - оливковим обличчям та чорним волоссям.

Їх звичаї дуже цікаві, нераз незромілі, а до таких належить між іншим стародавній звичай страсної покути, заведений еспанськими місіонарями ще в XVI. столітті, при чому фанатики завдають собі жорстоких мук, доводячи цим себе просто до крайности в Страсний четвер та у Велику птницю. Вони вірять, що при цему переживають частину мук Христових та зискують відпущення гріхів за цілий рік.

Покутники з одної місцевости збираються разом і йдуть походом серед лав цікавої публики. На головах в них вінки з галузок оливного дерева, обличчя закрите хустиною, а руки й ноги поперевязувані шнурами, щоби хід справляв їм якнайбільший біль. Деякі несуть ще величезний бамбусовий хрест на плечах. Від часу до часу похід спиняється, покутники кидаються на землю, бичують себе до крови, а потім устають і йдуть далі.

Найтяжча покута припадає у Велику пятницю. Тоді вже й публика з лав бє покутників бамбусовими палицями по голих плечах до крови. Малі хлопці чекають вже з приладженими костурами і дуже радо „помагають каятися" покутникам, супроводячи їх так аж до дверий храму. Там кожний закривавлений вже покутник кидається на землю й дістає ще останні три палиці через плечі. Опісля йде до малої, брудної саджавки, обмиває з себе ввесь кривавий бруд і виходить із води як зовсім нормальний чоловік.

Скінчилося каяття, а ввечері є ще богослуження в церкві, після чого народ із запаленими свічками та музикою обходить процесією кругом оселі.

В самій Іспанії, звідки прийшов на Філіпіни цей середньовічний звичай бичувати себе, він вже давно перевівся. Зосталися лише процесії покутників. Уряджують їх в страсний тиждень члени ріжних браств, убрані в довгі плащі з братськими відзнаками. На головах в них високі, гострокінчасті капули з чорного

сукна, а в руках півтораметрова запалена свічка. Перед процесією несуть великий хрест. І так, як і на далеких Філіпінах, є це покута за гріхи цілого роду.

"ТВОЯ ЗОЛОТА КОРОНА ФАЛЬШИВА!"

ІСТОРІЯ ОДНОГО ВІДКРИТТЯ, ЯКЕ НЕ ПЕРЕСТАРІЛОСЯ В ХОДІ ТИСЯЧЕЛІТЬ.

Хоч нині на світі вже не багато королів, що носять корони, все ж ненайшовся би такий смільчак, щоб відважився в очі сказати королеві: твоя корона — фальшива!

А все ж, був такий смільчак, що в III. віці до Христа відважився сказати сицилійському королеві, що його щиро-золота корона.. фальшива.

Тим смільчаком був Архімед.

Був це найбільший ум старовинного світа, геніяльний математик і фізик. Проживав він у III. віку до Хр. у столиці Сицилії — Сиракузах, що в той час числила около чвертьмільйона мешканців. Сам зроду багатій — прислужився своїй країні — а то й цілому людству! — ріжними винаходами. Він же-ж винахідник підойми (бльоків), які нині так дуже помагають усім робітникам у їхній висилюючій праці. Він винайшов без-

межну шрубу, котрою витягав цілий корабель враз з його вантажем на пісковий беріг моря, і т. і.

Не диво, що тішився у цілому краю великою пошаною.

Буваючи, на дворі, натрапив раз на хвилину, коли сицилійський король відбирав із рук золотника замовлену для себе золоту корону. Потрібне на корону золото — дав заздалегідь золотникові.

Відбираючи — важив на вазі корону й провіряював, чи золотник не вкрав дещо золота.

Вага згоджувалася; корона важила точно стільки, кільки король дав золотникові золота.

А все ж Архімед, знаючи гаразд своїх земляків, ще й до того купців, висловив сумнів, чи виповнена корона справді зі щирого золота.

— Але ж, друже! — обурився король. — Ти мене ображуеш! Я-ж дав щире золото на те, щоб з нього зробили мені корону!

— Не перечу, ні трохи, слово вам Вашої Королівської Величности! Може й бути, що Ваша Величність дали щире золото. Та сумніваюся, чи ця корона має те все золото в собі. Ось тут дещо не те є, не подобається мені, і тут — оправдувався Архімед.

Король невтерпів.

— Коли до трьох днів не докажеш мені, що це фальшива корона — втну голову.

— Ов! Напитав я собі біди! — подумав Архімед — як провірити, не перекраючи корони, чи вона зі щирого золота?

Зажурений — доплівся над беріг моря.

— Давай, скупаюся; може щось видумаю.

Морські хвилі охолодили його й загнали в сторону моря. І хоч висока хвиля попхала його назад — то він мало-що не перевернувся на здоровенній каменюці, що лежала на дні. Щоб відсунути цю перешкоду — він пірнув, ухопив каменюку, думаючи кинути її на таку глибінь, куди людська нога ніколи не заходить.

Але що до берега було

ближче — то й задумав понести каменюку на беріг.

ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ ВІДКРИТТЯ

Несучи камінь запримітив, що як довго ніс на глибшій воді каменюку під водою — то посуватися до берега було незгірше; але-ж, коли на мілкій воді камінь почав виринати з води — Архімед почув у руках, що стало важко, нарешті камінь виховзнувся з рук і не було сили вдержати його над водою. Немов несамовита сила сідала на камінь і ніруш не дозволяла винести його на беріг.

Архімед повторив досвід: занурився у воду — стало лекше, витягнув камінь з води — ставало тяжко.

В одну мить зрозумів Архімед вагу свойого відкриття і його звязок з королівською короною.

— Геврека! Я найшов!

Не надумуючися, хопив під паху одяг і як стій, голий побіг до майстерні.

— Нічого й не робив собі з того, що знайомі здивовано дивилися на нього й сумно кивали головою...

У майстерні Архімед зважив найперше корону на сухо; відтак завісив її під терезкою і дозволив зануритися у воді. Виявилося, що корона була таки фальшива.

Це відкриття вратувало йому — й світові — голову.

Король не хотів йому й вірити; але коли Архімед почав взивати на свідків богів, що говорить правду, хоч не заглядав у середину золотої поволоки — король приказав розрізати корону.

Як же-ж усі здивувалися, коли побачили, що Архімед говорив правду! В золотій короні були грудочки олова!

ВІДКРИТА ТАЙНА

Якже-ж це вдалося Архімедові провірити, що корона є фальшована? Адже ж він корони не розрізував, тільки важив раз на сухо, раз у воді?

Для вияснення пригадаймо, що питома вага кожного обемового центіметра (тобто 1 цм. кубічного) золота є 19 грамів, а така сама вага для

олова лише 10.5 грама. Коли б корона була зі щирого золота, то вона мусіла би мати тілько разів по 19 грамів, кілько грамів води витиснула собою ціла корона. Але, коли вага витисненої води була менша, то видко — частину обему виповнено легшою річовиною.

Це важне в фізиці право одержало й назву „Архімедового права".

А. Господин

МІСТО В ТРІВОЗІ

Розбійники! Грабівники!...

Кричали вулицями передосвітні звістуни невеличкого містечка, що розложилося у тихій закутині між гіря, де мешканці вели своє спокійне життя, що відріжнялося від інших міст, в котрих людське життя кипіло мов вульканічна лява від ріжних пригод.

Всі спали спокійним сном. Аромат квітів гірської природи впоював їх своїм життятворним даром до щасливого сну, мов мати дитя своєю грудю. Трівожна вістка розбудила всіх мешканців і виполошила — старих і малих — юрбою на вулиці, що в переляком розпитували одні других про нічну подію, а старі бабуні — шептухи кульгаючи з палицями — мимрили молитви з якимсь невимовним переляком, пророкували свої ворожби.

— Вже злі духи навістили нас. Вбили двох крамарів, пограбували крамниці, а дочка крамаря пропала без сліду. Приходить кінець світа,— проповідували бабуні з таким переконанням, що ще більше наганяло страху збентеженій товпі.

— Не дивно це,— думав старий Дамян, переходячи спокійно вулицями та приглядався на безпорадних людей, що бігали мов в гарячці. —Тепер такі часи, що можна всього сподіватися, а люде не приготовані до цего. Я вже нераз бачив різні страшні випадки в других народів, але там мало хто звертає уваги на це. В нас ще такого не траплялося, то й страшно виглядає.

— Скажіть, діду, Дамяне,— підійшов питаючись молоденький студент, Степан Шварук, якому також ця подія здавалась звичайним злочинним вчинком. Його молоденька шляхотна душа немогла зрозуміти, що поважні громадяни не розуміють злих й добрих сторін людського життя, та бігають як зачумлені, а не стараються розкрити злочинців, що вбили двох крамарів й пограбували крамниці,— яким чином зловити тих злочинців? Я знаю, що ви, діду, бувалий і розумний чоловік, хоч багато наших зухвальців не приймають ваших добрих порад в громаді, а тепер найкраще бачимо вислід їхнього розуму в так недужето важній справі.

— Це є велике питання, Степанку. Але, треба памятати, що людський розум і хитрість є такі собі суперечні, що перевишають себе в ріжних ділах, а головне — бувають люде дуже розумні в сприяючім часі,— відповів по надумі Дамян.

— Ану, подумайте, діду, і зробімо, щоб привернути спокій в громаді, а тоді може вдасться нам віднайти сліди вбивців.

— Гарна думка в тебе, Степанку,— радо погодився дід, що з малих років був цікавий на ріжні пригоди. — Так скличмо всіх на площу, поговоримо до їхнього розуму, то може вдасться нам привернути спокій.

На заклик діда і Степана всі скоро збіглися на площу, як ніколи перед тим, бо кожний сподівався, що певно вже є якісь новини про подію. Громада з розкритими ротами нетерпляче вичікувала новини. Старий Дамян висунувся поволи на підвищення, відкашельнув і спокійним тоном промовив:

— Дорогі громадяни! Подія, що сталась — розгубила вас всіх. Цю подію вчинили злі люде, яких треба віднайти

й віддати під суд. Але до цего треба холодного розуму, а не нервової розсіяности, яку це я бачу у вас. Здоровим розумом можна доконати найвищих діл злих й добрих, а страхом, розсіяністю — нічого, лише сприяєте злочинцям, які користають з вашого замішання.

— Він дурниці говорить!— закричали голоси з товпи, які перебили Дамянову промову.

Ворожка Маряна від радості аж казилася, що її вдалося збунтувати розгублену юрбу проти Дамяна, якого вона найгірше ненавиділа за його розумні поради, які розвіювали в мешканців її язикосплетну забобонну ворожбу. Користаючи з цієї вигідної нагоди, вона видерлася на підвищення та викрикувала скрипучим голосом, якби її хто пікав розжареним залізом.

— Ви довго вірили, добрі люде, в пусті слова Дамяна! Я вам нераз говорила, що має відбутися в нас нещастя. Злі люде називали мене божевільною за мою правдиву раду, а тепер ви самі переконалися. Та це ще не кінець! Злі духи ще довго будуть переслідувати наше містечко.

Люде обступили ворожку, а вона виводила дальше свої страшні пророкування, які тільки могла її голова придумати. Хоч не всі приймали за правдивість ворожбу Маряни, то в такім страшнім замішанню мов чали, бо, хто його знає, чия правда? Може ця ворожка знає тайни вчиків злих духів, а ми не вірили їй,— гомоніли між собою вперестрашеній товпі.

— Бачиш, Степанку, як ця Маряна вміє використати без голову юрбу? Ця язиката баба сплетиха є їхнім авторітетом; вони її слухають з побожністю. З розкритими ротами помахують головами як від відливої комішні. Це велика громада, багато голов,— а розуму?... Ти молодий чоловік, то приглядайся добре тій розхристаній масі, з якою прийдеться тобі жити ціле життя,— говорив сумно Дамян, йдучи вулицею зо Степанком.

— Я над цим застановлявся вже нераз, коли читав, що не один крикун використував розперезану юрбу народу для своєї цілі, як вовк в овечій шкірі дурних овечок одурив, а потім жирувався ними,— відказав Степан.

— Ми, Степанку, мусимо

взятися за тяжку працю, щоб розкрити цей подвійний злочин. А це ми мусимо доконати, щоб скінчити забобонність й вбити взародку злочинство.

— Але як це зробити, діду?

— Це не легка справа, але кожне діло вимагає багато труду й посвяти. Йди, переодягнися в якесь незамітне убрання і підемо туди,— він показав рукою над ріку. — Знаєш де та стара опущена хатина над рікою?

— Ага!... добре, що ви, діду пригадали! Тому пару днів я переїздив ріку човном і бачив незнайомого чоловіка, що там крутився,— побачив мене — зараз щез,— захоплено оповідав Степан.

— От бачиш! Я тобі говорю, що від людського ока й розуму нічого не вкриється.

— — — — — —

— Громада ще вислухувала чародійної ворожки Маряни. Всі гуділи, як бджоли в улику, проти діда Дамяна, що хотів їх одурити.

— Дамян зо Степанком вже були далеко в горах, прямували до опущеної хати Процюка, що колись там жив самітно й люде звали його відлюдником, бо відколи розвівся зо своєю жінкою, яку дуже любив,— побудував собі хатину далеко в горах над рікою й відтоді ніколи не сходився з людьми.

Одного дня Процюк ловив рибу, плаваючи човном по ріці; зірвалася буря, човен перекинула, і старий відлюдник пішов на вічне лоно ріки...

До цеї хатини ніхто не заходив, бо всі говорили, що там приходить втоплений. Хатина стояла опущена, хиба птахи та звірята мали вигоду, коли приходили неприємні бурі або слоти.

— Стій! Хто йде?— нагло вискочила з корчів темна постать.

— Чого ж ти кричиш? —відповів холодно Дамян так, як би це був його знайомий.

— Це ти, Марку? — запитала постать.

— Та хто ж,— відповів Дамян і дав знак Степанові, щоб був готовий.

Темна постать була вже

певна, що це його товариш і повернулася попереду Дамяна та йшла мовчки до ріки.

Цим вже було зрозуміло, що мають перед собою одного із злочинців. Дамян непроволікючи часу, примкнув револьвера, щоб не вистрілив, бо це моглоб зрадити їх, швидко підскочив до постаті та ударив її з цілої сили по голові револьвером. Тінь нагло повалилася, а Дамян кинувся метко вязати її руки, але почувся наглий стогін Дамяна. В цій хвилі блиснула рука Степанка, як електрична струя і впала на голову лежачого злочинця. В Дамяновій ноздрі стерчало вістря ножа, але він з цілою напруженістю вязав бандита. Оба мужчини волікли до містечка свою жертву.

— — — — — —

Люде бігали довкола поліційного будинку, де сидів під доглядом сторожі закутий один із злочинців. Всі бігали, охкали, розпитували про бандита, але тайни не дізналися. Ворожка Маряна кричала ще лютіше:

— То людоньки, якись невинний чоловік, яким поліція хоче відвернути вашу увагу і заспокоїти вас. Не вірте в це! Це сталося не з людської руки, а злих духів - опирів, яких ніяка поліція не всилі зловити, хиба заворожити.

В юрбі вже закрадалася зневіра до ворожки — одні за нею, другі проти, і з цего почалася сварка.

— — — — — —

Того вечера місяць посварився з хмарами, що насунулися великими плахтами над лісові гори, і через те не міг світити до пізної ночі. Розлючений місяць розігнав хмари позакутинах і викотився колесом на чисте небо, як побідний герой, встромив своє старе порапане обличча в дзеркало і сміявся зі всіх закоханих, що десь там в закутинах свідчилися ним у своїх любовних обіцянках, та прирікали собі вірність на ціле життя, забуваючи за всяке людське лихо.

— — — — — —

Понад ріку сунулося кілька темних постатей, що уважно обходили скаляну криївку,

скритих злочинців. Постаті обступили нору. Блиснули револьвери й поліційні рушниці до зубів сміючогося місяця, що з цікавістю приглядався їхнім рухам. Степанко кинувся просто в горло криївки, але старий Дамян схопив його за плече й здержав.

— Марко! — крикнув Дамян притишеним голосом, щоб підступом викликати злочинця, якого імя знав від попереднього. Та на його клич ніхто не відзивався.

Запанувала мертва лісова тиша — всі притаєно мовчали. Нараз почувся тихенький рух в норі. Всі були насторожені. Степанко притаєно лежав на камяній плиті, що звисала над горлом криївки. З тем ного горла криївки показалося обличча людини до місячного світла.

— Бах! — роздався глухий звук.

Нагло біле обличча занурилося в землю, а на його голові стерчав блискучий Степанків револьвер. Гримнули стріли з нори і Степанкова рука автоматично відскочила від голови бандита. Потекла з руки струмочками гаряча кров, але лежачий не ворохнувся. Це стріляв останній злочинець в криївки. Стріли чергувалися, бо й поліційні рушниці заговорили, але це тревало коротко, бо бандит вже був ранений і без стрільнів. Дамян скочив як молодий хлопець з револьвером в незнану пащу криївки. Счинилася метушня. Вкрадена дівчина забитого крамаря добивала камінем тяжко раненого бандита за свою дівочу честь, і за смерть свого батька. Степанко з Дамяном стояли мов зачаровані, приглядаючись цій сцені, як Ліза, горда його шкільна товаришка, кидалася як львиця в темній скалі, де в куточку бликала лише маленька лямпочка, що озолочувала її розкуйовчені коси й страшні великі очі, що горіли пекольним вогнем пімсти.

Степанко підскочив до Лізи. Вона побачивши його, кинулася зо страшним ридаючим криком до него.

— Вирятуйте мене!... вирятуйте!

— Ти вже врятована й злочинці зловлені,— відказав Степанко.

Три бандити сиділи в поліційнім будинку, а народ товпився довкола. Старий Дамян зі Степанком виходили в поліційного будинку усміхаючись, як герої.

Ворожка Маряна щезла з місточка без вісті...

ФЕМІНІСТКИ В СТАРИХ ЧАСАХ.

Феміністичний рух, цебто змагання жінок до добуття рівних прав з мущинами, знаний від дуже давних часів. Що вже говорити про грекинь, про поетичну славу та про їх вплив на громадське життя— пише історія. Дуже сильний феміністичний рух зазначився в Римі після пунських війн. Наслідком тогочасного зірвання з суворими републіканськими обичаями було те, що жінки ввійшли в літературне й наукове життя. Одною з перших жінок, що вели рід літературно - політичного сальону, з якого промінняими розходилися впливи грецької культури на цілий Рим, була мати Гракхів - Корнелія. Широко відома її роля як зразкової виховниці синів і господині хати, яку ставили як зразок римської жінки. Її листи виявляють такі цінности ума й таке бездоганне опанування стилю, що ще й тепер викликають подив.

За часів Цицерона, отже кількадесять років пізніше, виступає кілька талановитих поетес і фільософок як також і перша адвокатка, хоч без того. А саме, коли трюмвірат наложив непомірні податкові тягарі на союз жінок і ніхто з мущин не зважився проти трюмвірату виступити, виступила Гортенсія дочка Клавдія, відомого противника Цицерона й виголосила запальну оборону. Квінтіліян пише, що ще в його часах (друга половина першого століття по Христі) ту мову залюбки читали.

Пліній старший і Тацит подають відомости про спомини, які написала відома Агрипіна, мати Нерона. Мусіло бути багато вчених жінок і письменниць в ті часи, коли славний сатирик Ювеналь, в сатирі проти жінок, насміхається над савантками (вченими жінками), що тільки засядуть до стола, зараз зачинають хвалити Вірґіля й зрівнювати його з Горацієм, а роблять це так вимовно, що ніхто інший вже й слова втрунути не може.

В часах перемоги християнства, дочка ректора Назарія, панегіристка цісаря Константина, написала кілька наукових творів.

В половині IV-го століття

вславилася акторка історичної епопеї про війни, Константина. Вкінці того століття ігумена Етерія написала опис прощі до Святої Землі.

А скілько-ж було таких, що память про них загинула в сумерку століть!

ЖІНКА КУПУЄ

Вправді пані Слава має вже чорні пантофельки з ремінчиком, чорні човенця без ремінчика, такі ж самі „бронзові", білі і гранатові, але на жаль ніяка пара з цеї всеї обуви не гармонізувала з її новим капелюхом, що його купила собі до медово - жовтого комплету. Єдиний вихід з цього невигідного положения—це купно нової пари човенців, тим разом зелених. Було це можливе щойно „по першім", — та пані Слава вже тиждень наперед почала відвідувати всі по черзі вистави склепів, а коли запримітила щось гідне уваги, пильно записувала в нотатку назву фірми. Врешті наблизився той день, в котрім вже можна було йти на купно.

— Підеш зо мною купувати пантофельки — задиспонувала чоловікові. — Я виберу, а ти виторгуєш.

Хоч це не була для нього рожева перспектива,— він не вважав за відповідне у таких випадках рекурсувати. Йти— то йти.

Розсілася вигідно у фотелі, окружена знаменито витресованою обслугою.

— Що маємо пані добродійці цим разом показати?

— Щось елегантне, добре й дешеве; пантофельки в зеленій красці, число 35.

В мить появилося кількаднадцять коробок зі зеленими пантофельками ч. 35. Почали примірювати...

— Ці заберіть відразу, не той відтінь... ці теж, не люблю такого фасону... ці гарні, але зависокі запятки... ...пождіть, стрібую ці. І ті теж ні.

Задовгі „шпіци"... Направду, така велика фірма й так важко дібрати пару дурних пантофельків. Чекайте... може оці. Де ж там, тиснуть на підбиттю.

Пані Слава вийшла. Оживлена й дещо розгорячкована. Була в курсі купна. За нею чимчикував чоловік, ніби сонливо - втомлена тінь своєї жінки, тільки на лиці непомітно дрижала йому скіра.

Тепер відвідували по черзі самі найбільші склепи. «Або тут куплять, або ніде. На жаль подібно, як це було за першим разом, історія повторювалась усюди. Не було ніде того, чого шукала пані Слава. Її вірний подруг, що досі терпеливо мовчав, зібрався на відвагу й промовив:

— Зоре моя, завдяки тобі мав я сьогодні щастя відвідати 17 склепів з обувою і оглянути 153 пари зелених пантофельків ч. 35. Я переконаний, що ми бачили вже вироби всіх краєвих фабрик і всі фасони зелених пантофельків. Я певний, що коли б ми ходили ще й тиждень, вже нічого нового не побачимо. Благаю тебе.....

— Мовчи, — перебила пані Слава, — ось глянь, ця крамниця щойно вчора відчинена, бачиш, який багатий вибір? Тут напевно щось буде...

Увійшли знову. Повторилася історія, як передтим. Продавець захвалював, а пані Слава ганила:

— Ці короткі, ті задовгі, там ті без фасону, ці злітають з ноги, ті тиснуть, а ще інші вивертаються. В тих закороткий ремінчик, в цих запяток тисне, а в тамтих скіра затверда. Тут заширокі „носки", там низький корок, а в тих загруба підошва. І так далі, і т. далі.

Чоловік гримасливої пані Слави гонив вже останками терпеливости. Йому тряслася вже не тільки скіра на лиці, але дрижали руки й ноги. Він ждав, коли наступить катастрофа. Схвильованим голосом вишиків:

— Купуй же, врешті...

Пані Слава малощо не розплакалась:

— Або такі куплю, які мені подобаються, або ніякі! Розумієш? Ти хотів би, щоби я, як кухарка ходила одягнена... Щось страшне... Навіть черевика не можу собі вибрати!..

Була б певно дальше говорила, але якраз задожили їй на ногу пантофельок, якому вже й вона не всилі була щонебудь закинути.

— Нарешті, — вишептав чоловік. — Скільки ця пара має коштувати? — запитав продавця.

— Не торгуй, бо я їх не возьму, — перебила пані Слава.

— Чому? Тісні? Малі? Великі? Короткі? Довгі??

— Ні, міра добра...

— А що ж? Затемні? Заясні? Може вивертаються, або занизький корок?

— Ні, все в порядку...

— Що ж, до біса, їм бракує? майже крикнув, зірвавшись з крісла.

— Знаєш, — процідила пані Слава, — я в них зле почуваюся...

— — — — — —

Ані цього, ані наступних днів пані Слава пантофельків не купила: сама не любила купувати, а чоловік від останнього купна перебував в лічниці для нервово хворих.

СЕН

А. Любченко

В БЕРЕГАХ

На столі парував самовар. Певза поволеньки розглажував смоляні вуса та хащувату бороду, що на тлі мідяного обличчя здавалися немов би штучно наліпленими, і поволеньки, урочисто наливав у мисочку пахучого питва. З мисочки здіймалася пара, обдавала йому все обличчя. Обличчя, як губка, стискалося, борода й вуса наїжено стовбурчились, а очі, й без того маленькі, оберталися в ледве помітні пяточки.

Певза легенько клав на зуби цукор, намагаючись, як найдовше смоктати його, і з якоюсь особливою обережністю підносив мисочку до уст.

Задоволено пюдмухував, смаковито підсьорбував.

Лише од часу до часу, коли цяточки натрапляли на постать Надії, вираз його обличчя мінявся, немов холодноватий вітерець пробігав між кущиками брів та бороди — він ставав на хвилину строгіший.

Надія здавалась надто покірною. Мовчала. Але Певза добре знав, що така покора й мовчазність — найкращі докази її незадоволення: роботи й так багато, а він на будень завдав їй несподіваної вовтузні із самоваром. Що правда, загадуючи самовара, він послався був на ломоту в кістках,— треба, мовляв, розпарити, та хіба ж Надія повірила?

„Ну й не вір, — думав Певза, переводячи погляд осторонь, — значить, я так хочу. А раз я хочу"...

Це була застаріла неприязнь до жінки — з того часу, як вона, подарувавши йому доньку, дуже хворіла й стала безплідною. А він так хотів сина! Так хотів мати доброго, хазяйновитого заступника. Сподівання, що їх нашіптували шептухи, з кожним днем втрачали для нього свою силу, неприязнь до жінки з кожним днем зростала. Де-далі він частіше й уважніше почав задивлятися на инших, а присутність змарнілої та покірномовчазної Надії дратувала його, викликла навіть часами грізний гнів.

— Ану, налий ще, — обтираючись рушником, поважно сказав і одвернувся.

Очі впрост натрапили на вікно з блискучими од сонця шибками, і він мимоволі прижмурився. Одхилившись трохи у затінок, він кинув погляд у подвір'я, перебіг по гноярних калюжах до дверей хлівця, і уява відразу намалювала йому двох расистих кабанів, що обважніло рохкають

там за стінами; потім перескочив оком на клуню і з приємністю згадав, що незабаром перешле дах новими сніпками і що кулів йому, либонь, вистарчить ще й на шопку; врешті зупинився на рові обори, де жовтомасна телиця обнюхувала загороді і ліньки похитувалась...

„Славна ряба"... — гордовито подумав Певза.

Сонце, чудесне весняне сонце сповняло подвір'я - день здавався особливо радісним, ніби празниковим. Сонце пробивалось крізь віконні скельця, і Певза чув, як воно легесенько починає йому лоскотати звислу зі столу руку. Певза поволі переймався лагіднішим настроєм. Все, що наверталося йому на очі, переконувало, що він ділова, хазяйновита, гідна уваги й пошани людина, і в ньому ще сильніше зростала упевненість та любов до себе.

— Пий, бо прохолоне,— застережливо кинула Надія.

Він сіпнувся і нараз похмурнів,— Надія знову нагадала про істотну, про болючу турботу. Але він пересилив себе, заспокоївся на думці, що справу цю конче в той чи інший спосіб налагодить: кому бо врешті не охота пристати на його добро?

І смаковито сьорбаючи з мисочки, смаковито обсмоктуючи вуса, він перехопився думкою геи - ген, далеко... Перед ним уже стелилися, розбігалися весняні гони, ще обарвлені по межах та ярках сизим снігом, на яких він походжав учора, обмірковуючи, коли саме буде пора виїздити з плугом. Тут - же обіч вивертом тяглося розколесене уздоріжжя — його він торік обминув, але цього року той шмат, що вихоплюється на спаді, конче треба заорати. Все-ж якась мірка перепаде чи то на обмолот, чи на помольне. От іще з млином треба справу довершити. Дарма, що куркулем величають (Певза посміхнувся) — уже більшість колективу за нього... треба схилити ще кількох найупертіших... а коли... буде млинок...

— Ану, налий - но ще.

Думки бігли вільно, сміливо. Прості, житьові, упевнені думки...

Нараз до хати увійшов Олекса, най мит. Приніс із собою мішаний запах хлівів та бадьорого весняного ранку.

Зграйна низочка думок обірвалась.

— Під вівцями вичистив?— не повертаючись до нього, спитав Певза.

— Та вже - ж... —дзенькнув ключами Олекса і, потопавшись біля порога, беручись за клямку, ніби сам до себе кинув:

— А в Петровому березі, кажуть, у ночі лозу різало.

— Як? — одсахнувся Певза, —ага! в Петровому? Різало, кажеш?

— Різало.

— А в нашому?

— А в нашому не знаю, не ходив... Та наш, мабуть, іще під водою, далеко...

— Що? — зірвався з місця хазяїн, — не ходив? Не знаєш? Та як - же - ж ти... Та я тобі... Під водою! Далеко! Ще й понятія розводить. Та я - ж тобі раз сказав: наглядай. А ти... Ти що?...

Певзова лагідність раптом зникла. Із суворим, зчервонілим до краю обличчям він ступив на середину хати:

— Що - ж ти? Га? — і похитавши докірливо головою, тихо, проте многозначно процідив: — Ось я зараз сам піду, подивлюся. І коли тільки щось, то не проси собі в господа - бога милости.

Чай пропав. Певза навіть не хотів допити мисочки. Так і кинув.

— От іроди! От довірся їм! Га?... А ти чого приматкобожилась? Давай кожушка!

Збирався поспіхом, нервово, мов на пожежу. Боявся навіть подумати, що й у нього щось чуже хазяйнувало. Правда, хоч берег його був нижчий, логовинний, багатий більше на отаву, але позаторік Певза наново обкопав його, проклав фоси аж на мочари, й ліву сторону негусто обсадив верболозом, — права вже здавна кущилась. Ще тоді він не міг заспокоїтись, що в сусідів у берегах чимало верболозу і сусідам перепадає зайва копійка чи то за кошики, що вони їх плетуть, чи просто за хмиз на тини. Чого-ж йому гав ловити? Чого - б і йому не виплести кілька кошиків та не продати у містечко?

Певза грюкнув дверима. Поспішаючи, поскользнувся на другому - ж кроці — ще не протряхло навіть під призьбою. І тут - же подумав:

„Не може бути... У мене цього ще не може бути..."

Широко ступаючи, він обминав калюжки й потрохи збавляв завзяття. Коли-ж наблизився до обори й глянув у береги, затоплені водою, раптово відчув, що надаремне здіймав бучу, відчув незрозуміле полегшення. Так, немовби хто шепнув йому, що нічого лихого не трапилось.

„А все-ж треба поглянути".

Вийшов у город і, спускаючись із пригорка, заслонявся од сонця долонею (він взагалі слабував на зрок), вдивлявся у широчезну водяну рівнину, що рябіла фарбно, легітно вигравала на сонці. Річка обернулася в плесо. Річка цього року розлилася, як розливалася ще за дідівської пам'яти. З минулого тижня вона почала шалено бушувати — ночами село захлиналося в її шумі — а перед двома днями прорвала греблю і мчала, як люта звірюга. Учора вода вже стала спадати.

Певза кинув оком праворуч, на сусідські береги, що лежали вище. Там вода ніби одійшла аж до загаток (трудно розгледіти.) В усякому разі найближчу узбережну смугу звільнено: инакше бо Петрової левади не змогли-б чіпнути. Так було торік, так само й викрадали. Тільки тоді Певза менше непокоївся, покладався на те, що не густі поросли в його володіннях не можуть ще привабити до себе чиєсь пожадливе око. І справді не чіпнули. Але оця сьогоднішая крадіжка. Вже почалася... А в тім — хто зна.

Певза губився, не знав, чи можна вірити. Хоч і одлинула вода, та хто-ж встиг так швидко? Хоч і зняв тривогу Петро, так то-ж Петро! Він-же за гнилого патичка готовий голову провалити.

... „А як-же... прибіднюється. Обікрали, мовляв... Нещасний... незаможний... А цей незаможний закачає сьогодні штани, візьме вості та й піде по чужих заводах рибу бити... Та й наловить, як торік, і коропів, і в'юнів, що й варитиме, і солитиме, і на базар носитиме".

Певза на хвилинку зупинився.

„А чому-б і мені... з востями?"

Але в ту-ж мить наспіла відповідь:

„Ні, з того лову та ще яка простуда. Хай дурніші".

Перед ним ближче й ближче розгорталась лука, міцніша солонавий запах намулу. Саме узбережжя, де вже одлинула повінь, жовтіло по купинах щетинкою торішньої осоки й жабуриння, а далі особливо лівий край був пойнятий блискучою гладінню, і затоплені кущі по фосах безпорадно виринали верхів'ями, наче зводили д'горі свої ручення та. І тільки там, за дальнім укісним везерунком чубків, гладінь немов починала ворушитися, а там де узьмін немов — сіра, аж синя завороть.

Певза зідхнув полегшено: сюди справді ще трудно дістатися. Переступив на береговий обніжок і пройшов ним до пагорка, де краще можна було розгледіти правий край. Цей край був сухіший, звідси буйніше бралася поросль. За копанкою вже починалися і густі сусідські верболози. Сизі, жовті й подекуди сливе гарячі, вони тяглися ген-ген попід городи й кучмились, мов кольорове прядево. Цього прядива було так багато, що Певза мимоволі зідхнув.

„Нічого... дасть бог.. дасть бог".

Він спустився нижче, до самої левади. Ковзаючись, пішов обсадженим гребенем рову, що обмежовував його сіножать од чужої й кінцем своїм занурювався в річку. Гребінь за кожним кроком ставав пухкіший, вода виступила й жвяхтіла під ногами. Далеко не пройти — він це знав. Не кванився. Хотів лише обережненько просунутись, доки можна, і краще переконатися.

Присів. І тоді дрізь сітку галузок побачив: на розі поперечного рівчака, що ним була одділена гниловодь, там, де ріг цей шпильком виступав із води, де здіймалось кілька молодих стовбурів, там, ховаючись за прикорні, ворушиться червона пляма.

Певзі захопило віддих. Рій червоних і зелених комашок чудним сліпучим павутинням поплив перед ним. Певза протер очі, глянув пильніше. І відразу зрозумів: це жінка, котрась із сусідок (чи взагалі з кутка) причаїлась і складає

нарізану лозу у снопа, щоб потім зручніше винести. Це якась одчайдушна, бо перехопитися на той шпильочок, що, мабуть, ще вчора був під водою, нелегко. Та й весняна драгва небезпечна. Але саме цим вона й хоче одвести підозріння. Кому-ж, мовляв, на думку може спасти...

Певза скипів. Хотів був крикнути, та стримався, розміркувавши, що криком менше зробиш — втече й навіть не знатимеш, хто-ж то. Знову глянув, але вітрець колихав сітку галуззя, просіваючи невиразну ряботінь. Проте, він помітив, як червона пляма злегча ворухнулася. Тоді розгадливо повів довкола очима і згинці, поспіхом перебрався на сусідській рів.

У нього вже наспіло рішення, не дуже складне, але певне: обійти півколом, де твердіший грунт, переступити знову на свій рів, конче дістатися на ту ковбинку, де торік посадив він осокора (там немов островок) — і тоді.. тоді він впізнає. Тоді й вціпляти можна. Бо втікачеві іншої дороги нема, як тільки просто на нього-ж або (бродом!) просто на його городи... І він вціпляє, конче вціпляє! В пам'яті чомусь образ похилої, виснаженої Надії. О, він вціпляє. Не вирветься!

І підсилений якимсь новим, незрозумілим, сласним поривом, він цупко хапався за кущі, присідав, угинався, розмахував руками, щоб додержати рівноваги, всіх зусиль прикладав, щоб не збільшувати шуму, щоб запопасти ворога несподівано. Кілька разів ноги сповзали, і він провалювався у багву. На крутому видолкові, де треба було перестрибнути, боляче вдарився коліном, набрав у чобіт кружаної гнойівки.

Але ніщо не могло зупинити. Злість, завзяття, якась глуха звіряча сланість штовхали його.

Коли знову добувся свого рову, сусідські береги, де далі звузившись, уже клинком лягли праворуч, а перед ним зовсім близенько вихопилась річна закруть — перше коліно стрижня, що брався од греблі. Неподалець, сажнів за п'ятнад цять, кучугуром здіймалась і сама прорвана гребля. З її таранкуватої пащеки запінено й шумно мчала каламуть.

Певзі стало трошки тороп

ко. Він поспішав одвести очі в другий бік. Але шпильочка, де таїлася здобич, не міг розгледіти — його заслоняв рядок густої парости.

Серце Певзове зачастило. Тепер лише перехопитися на ковбинку. Ось вона. І сокорик на ній, стрункий та упевнений, мов той парубчак. Кілька кроків. Всього кілька кроків — вони найтрудніші. Що правда, тут не дуже глибоко, все-ж... а все-ж таки...

Досадно хитнув головою. Перестрибнути? Ні, для нього це неможливе. Перебристи? О, аі! це теж небезпечно. Одначе зупинитися, коли стільки вже переборено, коли здобич немов за дверима, коли лишається всього чотири-п'ять кроків, — зупинитися теж неможливо. І він пригадав, що закрадаючись сюди, бачив попід гребнями ровів чимало всякої валяви, прибитої потоком. Її ще не встигли прибрати сусідські руки, та його хозяйське око вже зачепилося на кількох бубнявих брусках і великій ощепині.

Він довго не зважувався. Він повернув назад і рішуче завдав на плечі слизького, заболоченого стовпчака. Так було незручно, довелося тут-же скинути. Обхопив один кінець рукою і, сковзаючись, спотикаючись, поводік його, занепокоєний, що цим шумом передчасно викриє свою присутність.

Але все немов-би йшло на добре. Наблизившись до місця, де вже можна було перекинути кладку, він обережно поклав у ногах ощепину, на момент застиг, послухав...

Здавалося — нічого. Тільки з правого боку шумувала на греблі каламуть, і, мабуть, цим шумовинням глушила і Певзову, і чужу вовтузню.

Він обтер рукавом спітніле чоло. Бистрим поглядом зміряв галявку. Підвів і пустив стовпчака. Дерево, трошки не діставши кінцем до другого бережка, хляснуло по воді, немов хто ударив у долоні.

Присів тривожно. Знову послухав. Знову здалося — нічого. Поволеньки пересунув кінець кладки на зручніше місце, дістав таки другим кінцем грунту і, згинаючись, спираючись на підняту тут-же гіллячку, перебрався мостовинням до жаданої мети.

І тоді він побачив: на рі-

жку. в червоястих шматинах, із заголеними жовтозеленими ногами, неприродно перегнувши стан і кинувши руку у воду,— лежала утоплена.

Певза зблід, перехрестився.

Відразу стало йому темно-порожньо, немов камонем пішов у глуху безодню. А потім, вертаючи до дійсности, чомусь пригадав увесь сьогоднішній ранок — ранок промчав у свідомості швидко-швидко, уривочками...

Він безпорадно, розгублено знітився.

І тоді вперше за все своє життя відчув короткий, але особливий, незнаний досі біль і вперше зрозумів, що бувають моменти, коли можна самого-ж себе зневажати — навіть ненавидіти.

Канадійсько - Українська Фільмова Спілка

LAVRA FILM STUDIO
D. Pyluk, Producer **Prof. E. Turula,** Composer and Conductor

CANADIAN OFFICE
419 BOYD AVE., WINNIPEG, MAN.

ПРИМІЄРА ФІЛЬМИ „УКРАЇНСЬКА ВЕФЛЕЄМСЬКА ЗОРЯ".

У Вінніпегу відбулася премієра нововробленої фільми в салі Інституту Просвіти, що висвітлювалася через три дні, де була виповнена публикою по береги. Першого дня, перед висвітленням фільми відбулася коротка церемонія, в якій о. Г. Жидан і полк. К. С. Бут розтяли фільму на знак офіційного отворення і промовили кілька слів, а зокрема промовляв п. Д. Пилюк, управитель Лавра Філм Студіо, та відспівав мішаний хор під орудою проф. Е. Турули. По цім появилися на екрані світлина за світлиною і громадянство побачило перед собою вислід праці тих, що через кілька місяців вкладали в цю фільму свій труд, де навіть були люди злої волі і підшіптували: — „нічого з того не вийде". Та тепер переконалися, що їхні пророкування були мильні.

Фільма розпочинається орхестровою овертюрою, що відразу зворушує душу глядача, з таким чуттям, з яким перші образці, старозавітні

праведні душі в „Аді" вичікують приходу Месії. Перебігає світлина за світлиною, що чергуються з прекрасним співом. Біжить бистрий Черемош, карпатські смерекові гористі ліси, гуцульські забави з колядками, що очікують на толоці провідної зорі. І знов орхестрова овертюра вводить глядача до палати царя Ірода, де танцюючі дівчата своїм балетом розвеселюють Ірода. Приходять три українські царі — Володимир Великий, Ярослав Мудрий і гетьман Богдан Хмельницький, що йдуть поклонитися новонародженому Царю-царів, та несуть дари. Ірод дуже прихильно приймає царів українських і просить, щоб знов відвідали його, як будуть вертатися, бо й він піде вклонитися новому Царю. Але зараз наказує свому начальникові, щоб вирізав всіх малих дітей.

Автор дуже гарно зукраїнізував фільму, що її зміст нічим не міниться описаним подіям в святім Письмі старого й нового Завіту.

Це дає нам вислід, й зрозуміння, Що ЩИРА ПРАЦЯ, ВПЕРТІСТЬ І ЗРОЗУМІННЯ ПРИНОСЯТЬ ДОБРІ НАСЛІДКИ. Віримо, що друга фільма, яку п. Д. Пилюк задумує зйов виробляти — буде ще краща й з лекшими труднощами.

Щасти йому Боже!

☞ ПИЙТЕ ☜

MEXICOLA

— виробляє —

УКРАЇНСЬКА ФАБРИКА

ZERO BOTTLING WORKS 90 Lorne Ave. :: Phone 53 999

WINNIPEG, MAN.

АДВОКАТ-НОТАР

С. САВУЛА

Полагоджує всякі судові справи, земельні, тестаментальні, розводові і старокраєві.— Вироблення горожанських паперів.

S. SAWULA

305 Confederation Life Bldg.
На Мейн Стр. проти Сити Галл
Office Phone 92 917.

Residence Phone 55 280

WINNIPEG, MAN.